

Kontrollutvalgets rolle - Varsling

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Verdal kommune

Møtedato

01.03.2021

Saknr

10/21

Saksbehandler Liv Tronstad

Arkivkode FE - 033

Arkivsaknr 20/90 - 17

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar saken til orientering
2. Kontrollutvalget ber om at varslingsrutinene endres
3. Kontrollutvalget oppfordrer kommunen til å vurdere å utarbeide retningslinjer for hvordan varsel på folkevalgte om brudd på etiske retningslinjer i utøvelsen av vervet skal håndteres.

Vedlegg

Arbeidsmiljøloven Kap 2A Varsling

Saksopplysninger

I kontrollutvalgets møte den 26.10.20 - sak 41/20 fikk kontrollutvalget en gjennomgang av kommunens varslingsrutiner. Kontrollutvalget tok saken til orientering.

Under vurdering sto det bl.a.

Det kan stilles spørsmål om kontrollutvalget er egnet til å være en del av kommunens varslingsrutiner. Kontrollutvalget er kommunestyrets kontrollorgan som skal føre kontroll med at kommunen har varslingsrutiner og at disse er egnet, og hvordan de håndteres/følges

Når en ser på kommunens varslingsrutiner og rutiner for håndtering av varsler, er det behov for å klargjøre enkelte forhold nærmere.

Kontrollutvalgets rolle

Kontrollutvalget er kommunens kontrollorgan som fører kontroll med forvaltningen på vegne av kommunestyret, og er ikke et klageorgan, og har ikke anledning til å realitetsbehandle enkeltsaker, klager på enkeltvedtak, personalsaker mv.

Kontrollutvalget skal ikke vurdere den politiske hensiktsmessigheten av de vedtak som er truffet av politiske organer. Det samme gjelder vedtak truffet av administrasjonen, med hjemmel i delegert myndighet.

Kontrollutvalget er pålagt å behandle saker det får seg forelagt fra kommunestyret eller revisor, jf. kommuneloven § 23-1 og § 24-2.

Når det gjelder henvendelser fra andre, må kontrollutvalget selv vurdere om saken hører inn under kontrollutvalgets ansvarsområde og om det kan og vil prioritere saken, og på hvilken måte.

Varsling

Ansattes rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten, og arbeidsgivers plikt til å utarbeide varslingsrutiner er regulert i arbeidsmiljøloven (aml.), kapittel 2 A. Varsling, se vedlegg. Varsling skal skje på forsvarlig måte, i tråd med virksomhetens rutiner for varsling, og den som varsler skal være beskyttet mot gjengjeldelse.

I dagligtalen er begrepet «varsel» tillagt en større betydning enn varslingsbegrepet i arbeidsmiljøloven. F.eks. omfattes ikke kommunestyret og kommunens politikere av arbeidsmiljøloven i sin utøvelse av vervet, og kommunens vedtatte varslingsrutiner gjelder ikke for dem. Det samme gjelder når kommunen mottar «varsler» fra innbyggere på ansatte eller folkevalgte. Kommunen bør vurdere hvordan slike typer «varsler» skal og bør håndteres.

Behandling av varsel iht aml kapitel 2A:

Kommunens prosedyre og rutine for varslings etter aml. er vedtatt av arbeidsmiljøutvalget (AMU) 11/5-2020, sak 34/20. En er ikke kjent med at det er blitt gjort endringer i rutinene etter dette.

I rutine for mottak, behandling og oppfølging av varsel er kontrollutvalget oppgitt til å være både mottaker av og behandler av varsel som er rettet mot kommunedirektør, kommunalsjefene, økonomisjef og personalsjef.

Kontrollutvalget kan motta varsel, jf. aml. § 2 A-2 (2), men ikke behandle og følge opp da dette vil stride mot kontrollutvalgets uavhengighet. Dersom kontrollutvalget også skal behandle og følge opp varsel vil dette føre til at kontrollutvalget blir en del av organisasjonen/linjen. Kontrollutvalget skal føre kontroll med kommunen og det kommunen gjør. Dvs. kontrollutvalget skal bl.a. påse at kommunene har varslingsrutiner og at en varslings sak behandles korrekt ifh. til disse. I dette ligger det at kontrollutvalget ikke kan kontrollere seg selv.

Kommunedirektøren har det løpende personalansvaret for den enkelte, inkludert ansettelse, oppsigelse, suspensjon, avskjed og andre tjenstlige reaksjoner, jf. kommuneloven § 13-1 siste avsnitt. Det betyr at ingen folkevalgte organer skal behandle eller har avgjørelsesmyndighet i slike. Dette betyr i praksis at hverken kommunestyret eller kontrollutvalget har anledning til å realitetsbehandle slike saker, ei heller fatte vedtak med bindende virkning for den ansatte. Kommunedirektøren kan delegere til et varslingssekretariat (men ikke til kontrollutvalget) å utrede varsel. Kommunedirektøren har ansvaret for den videre oppfølging.

Varsel på kommunedirektør blir opp til ordfører og kommunestyret å behandle.

Kontrollutvalget kan imidlertid kontrollere om det er forhold i varsel på overordnet nivå, som systemsvikt, mangelfull etterlevelse av rutiner, lov og forskrift. En slik kontroll vil uansett ikke innebære en realitetsbehandling av de forhold som angår arbeidstakeren direkte.

Veiledningsplikt

Kontrollutvalget har en veiledningsplikt iht forvaltningsloven § 11. I denne står det bl.a. at dersom noen henvender seg til urett myndighet, skal det forvaltningsorgan som mottar henvendelsen, om mulig vise vedkommende til rett organ.

Oppsummert

Dersom kontrollutvalget mottar varsel vil kontrollutvalgets oppgave være todelt.

- For det første må saker som skal realitetsbehandles, f.eks. varsel, henvendelse, klage på enkeltvedtak, personalsaker oversendes til kompetent organ/person (kommunedirektøren, ordfører eller kommunestyret avhengig av hvem varselet retter seg imot).
- For det andre må kontrollutvalget på selvstendig grunnlag vurdere om varsel nevner forhold som er egnet for nærmere undersøkelse.

Vurdering

Iht. aml. § 2 A 2 (2) vil det alltid være forsvarlig å varsle til kontrollutvalget.

Kontrollutvalget har imidlertid ikke mulighet til å realitetsbehandle et varsel, men vil videresende et varsel til rette vedkommende (kommunedirektør/ordfører/ kommunestyret) under forutsetning av samtykke fra varsler. Kontrollutvalget har også en veiledningsplikt, slik at ev. varsler selv kan oversende varsel til rette vedkommende.

Dersom varsel nevner forhold som er egnet for nærmere undersøkelse på overordnet nivå, som systemsvikt, mangelfull etterlevelse av rutiner, lov og forskrift kan kontrollutvalget gjøre dette. Dette kan kontrollutvalget gjøre gjennom å be om orienteringer, foreta en undersøkelse, gjennomføre en forvaltningsrevisjon el.

Ansattes rett til å varsle iht. aml. kapitel 2A som mottas av kontrollutvalget, er og vil bli håndtert på denne måten.

Det anbefales at kontrollutvalget tar saken til orientering, og oppfordre kommunen til å endre varslingsrutinene.

Kommunen bør også vurdere hvordan «varsler» på folkevalgte om brudd på etiske retningslinjer skal behandles.